

CR. หนังสือการสอบสวนภาคปฏิบัติ (ฉบับปรับปรุง 2566) by ดร.ท่านติ./

ปัญหาการรับแจ้งความและการดำเนินคดี

1.คดีที่ไม่มีมูลฐานความผิดทางอาญา (คดีแพ่ง คดีก้ำกึ่งว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา) หรือคดีที่สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ (คดีขาดอายุความ คดีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว) แต่ผู้แจ้งยืนยันจะร้องทุกข์แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน

ถาม

คดีของของผู้แจ้ง หรือผู้กล่าวหา “ไม่มีมูลฐานความผิดทางอาญา” หรือ “มีมูลความผิดทางอาญาแต่เป็นที่แน่ชัดว่า คดีขาดอายุความหรือสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับแน่แท้แล้ว” แต่ผู้แจ้งยัง “ยืนยัน” จะร้องทุกข์แจ้งความต่อพนักงานสอบสวน และขอให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ “ตัดเลขคดีอาญา” ให้แก่ผู้แจ้ง เช่นนี้พนักงานสอบสวนจะแก้ปัญหาอย่างไร

ตอบ

1.พนักงานสอบสวน มีหน้าที่ “รับคำร้องทุกข์” หรือ “รับแจ้งความ” ให้แก่ ประชาชนผู้มีอรรถคดี แต่บางทีก็เกิดปัญหาในการรับแจ้งความคือประชาชนที่มาแจ้งความนั้น นำ

ก. “คดีแพ่ง” เช่น เรื่องไม่จ่ายค่าเช่า ไม่จ่ายค่าจ้างทำของ กู้ยืมแล้วไม่จ่ายเงิน เบิกเงินค่าจ้างล่วงหน้าแล้วไม่ยอมทำงาน หรือ

ข. “คดีอาญา” ที่แน่ชัดว่าสิทธิในการนำคดีมาฟ้องระงับไปแล้ว เช่น “คดีเช็คที่ขาดอายุความร้องทุกข์แล้ว” “คดียกยอกหรือคดีฉ้อโกงที่ขาดอายุความฟ้องคดีแล้ว” “คดีพุดส่อเสียดแต่ไม่ถึงกับเป็นคำด่า หรือคำหมิ่นประมาทมาแจ้งหมิ่นประมาท” เป็นต้น

ค. “เรื่องที่ไม่มีมูลฐานความผิดทางอาญา” เช่น ไปเติมน้ำมันแล้วพนักงานเติมน้ำมันเปิดฝาลังน้ำมันรถของผู้แจ้งไม่เป็น จึงไม่เติมให้ ผู้แจ้งจึงมาแจ้งความร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับพนักงานเติมน้ำมัน เป็นต้น

โดยคดีข้างต้นผู้แจ้งความ “ยืนยันที่จะแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและประสงค์จะให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ ลงบันทึกประจำวันออกเลขคดีอาญา” ส่วนพนักงานสอบสวน เมื่อฟังข้อเท็จจริงแล้วก็เห็นว่าคดีไม่มีมูลความผิด หรือเห็นว่าคดีขาดอายุความแล้วแม้รับแจ้งไปก็ไม่ฟ้องคดีอยู่ดี จึงมักจะไม่รับดำเนินการให้แก่ผู้แจ้ง เกิดข้อถกเถียง และมีปากมีเสียงกับผู้แจ้ง และที่ปรึกษาของผู้แจ้งอยู่บ่อยครั้ง จนนำไปสู่การร้องเรียนพนักงานสอบสวนว่าละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่ยอมรับคำร้องทุกข์

2.กรณีตามข้อ 1. พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจ “ชี้ขาดคดี หรือชี้ขาดปัญหาของผู้แจ้งด้วยวาจาโดยทันทีในชั้นสอบสวนด้วยการปฏิเสธไม่รับแจ้งความไม่รับคำร้องทุกข์” หากแต่พนักงานสอบสวน ควรรับแจ้งความตามความประสงค์ของผู้แจ้งไว้ก่อน

3.เมื่อรับแจ้งความ สอบปากคำของผู้แจ้ง แล้วให้ “รับเลขคำแจ้งความ” ลงในสมุดบันทึกคำแจ้งความ (โดยยังไม่ต้องออกรับเลขคดีอาญาหรือยังไม่ต้องตัดเลขคดีแดง¹) จากนั้นมีแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว 2 แนวทาง ดังนี้

3.1 แนวทางที่ 1 กรณีเป็นคดีแพ่ง ที่ขัดแจ้ง ให้แก้ปัญหตาม คำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 ก.ค. 2556 บทที่ 2 ข้อ 1 + 1.1. + 1.1.1. + 1.1.3. + 1.1.5 และ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ.2565 ข้อ 5 กล่าวคือ

1.สอบปากคำผู้กล่าวหาไว้ โดยให้ได้รายละเอียดในประเด็นที่เป็นปัญหา เช่น เป็นคดีแพ่งอย่างไร ให้ปรากฏข้อเท็จจริงขัดแจ้งในคำให้การ ว่า เป็นเรื่องทางแพ่งแน่แท้ แต่ผู้เสียหาย ยืนยันจะร้องทุกข์ เนื่องจากผู้เสียหายเข้าใจว่าเรื่องที่แจ้งเป็นความผิดทางอาญา

2.นำคำให้การผู้กล่าวหา ไปลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี “รับเลขคำแจ้งความ” ลงในสมุดบันทึกคำแจ้งความ โดยยังไม่ต้องออกรับเลขคดีอาญาหรือยังไม่ต้องตัดเลขคดีแดง² โดยให้ระบุข้อเท็จจริงใน บันทึกประจำวัน ท่อนสุดท้ายว่า “ อนึ่ง เนื่องจาก คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายยังไม่ขัดแจ้งว่าเป็นคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายมีมูลฐานความผิดทางอาญาหรือไม่ พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายไว้แล้ว แต่ยังไม่ออกเลขคดีอาญาตามระเบียบ โดยพนักงานสอบสวนจะนำเรียนผู้บังคับบัญชาให้พิจารณาชี้ขาดก่อน หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเรื่องของผู้แจ้งมีมูลฐานเป็นความผิดทางอาญาจักได้รับเลขคดีอาญาตามระเบียบต่อไป แต่หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเรื่องของผู้แจ้งไม่มีมูลฐานเป็นความผิดทางอาญา พนักงานสอบสวนจะยุติการสอบสวนแล้วแจ้งให้ผู้เสียหายทราบภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลานี้ต่อไป จึงให้ผู้เสียหาย ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน” ขั้นตอนนี้สามารถถ่ายสำเนาบันทึกประจำวันข้อนี้มอบให้แก่ผู้เสียหายเป็นหลักฐานในการรับแจ้งความได้

3.ประมวลเรื่องถึง รอง ผกก.สอบสวน หน.สอบสวน (หัวหน้างานสอบสวน) และ ผกก.สภ. หรือ ผกก.สน. (หัวหน้าพนักงานสอบสวน) ทำเป็นบันทึกข้อความให้มีรายละเอียดหัวข้อ

ก.เรื่องเดิม.....ตามเลขคำแจ้งความที่ซึ่ง นาย/นาง/นางสาว เข้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับ.....ข้อหา.....

ข. ข้อเท็จจริง...จากการสอบสวนได้ความว่า.....

ค. ข้อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องทุกข์กล่าวโทษ เป็นกรณีเรื่องทางแพ่งเพราะหรือเป็นคดีอาญาแต่คดีขาดอายุความแล้วเพราะ.....ตามบทกฎหมาย.....

ง. ข้อเสนอแนะ พนักงานสอบสวนมีความเห็นควร “ยุติการสอบสวน” แล้วแจ้งให้ผู้แจ้ง ผู้กล่าวหา หรือผู้ร้องทุกข์ ทราบ

¹ ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ.2565 ข้อ 4 (2)

² ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ.2565 ข้อ 4 (2)

4. หากหัวหน้าพนักงานสอบสวน “ไม่เห็นด้วยแต่เห็นว่าเรื่องของผู้แจ้งมีมูลฐานเป็นคดีอาญา” พนักงานสอบสวน ก็ต้อง “รับและออกเลขคดีอาญาตามระเบียบ” แล้วสอบสวนคดีนั้นต่อไป

5. หากหัวหน้าพนักงานสอบสวน “เห็นด้วย” กับพนักงานสอบสวน ก็ให้ “ยุติการสอบสวน” และจัดทำ “หนังสือนอกหน่วย หรือหนังสือครุฑใหญ่” แจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าพนักงานสอบสวนได้ “ยุติการดำเนินคดีแล้วเนื่องจากเห็นว่าคำร้องทุกข์ของผู้แจ้งไม่มีมูลฐานความผิดทางอาญา”

6.1 หากผู้แจ้ง ผู้กล่าวหา หรือผู้เสียหาย “เห็นด้วยกับพนักงานสอบสวน” ก็ให้เก็บสำเนาเรื่องไว้ที่ งานคดีของสถานีตำรวจ สน./สภ.

6.2 หากผู้แจ้ง ผู้กล่าวหา หรือผู้เสียหาย “ไม่เห็นด้วยกับพนักงานสอบสวน” ก็ให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญา แล้วสรุปสำนวนการสอบสวนทำความเข้าใจทางคดี “เห็นควรสั่งไม่ฟ้อง” ส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณาต่อไป

3.2 แนวทางที่ 2 กรณีเรื่องของผู้แจ้งมีมูลฐานเป็นความผิดทางอาญา แต่ข้อเท็จจริงปรากฏชัดแจ้งว่าสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปแล้ว เช่น คดีขาดอายุความแล้ว หรือศาลเคยมีคำพิพากษายกฟ้องในเรื่องนั้นมาแล้ว เป็นต้น ให้แก้ปัญหาโดยการ “สั่งคดี” ไป ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 140 - 142 กล่าวคือ

1. สอบปากคำผู้แจ้งไว้ในฐานะผู้กล่าวหา ให้ได้รายละเอียดในประเด็นที่เป็นปัญหา เช่น คดีขาดอายุความแล้วตั้งแต่เมื่อใดถึงเมื่อใด หรือ ศาลได้มีคำพิพากษาแล้วเมื่อใด คดีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วกับคดีนี้เป็นคดีเดียวกันเดียวกันเพราะเหตุใด ให้ข้อเท็จจริงดังกล่าวปรากฏชัดแจ้งในคำให้การผู้กล่าวหา

2. นำคำให้การผู้กล่าวหา ไปลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี รับเลขคำแจ้งความรับคำร้องทุกข์ + รับและออกเลขคดีอาญา

3. ให้พิจารณาข้อเท็จจริงที่ปรากฏดังนี้

ก.กรณี “ข้อเท็จจริงในคำให้การผู้กล่าวหาเพียงพอ” ไม่ต้องสอบปากคำ ผู้ต้องหา หรือพยานปากอื่นเพิ่มเติม พนักงานสอบสวน สามารถสรุปสำนวนและทำความเข้าใจทางคดี เห็นควร “สั่งไม่ฟ้อง” ไปได้เลยโดยไม่ต้องเรียกตัวผู้ต้องหา หรือพยานปากอื่นมาสอบสวนอีกต่อไป เพราะ “ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติพอวินิจฉัยได้ ตามที่ผู้กล่าวหา หรือผู้ร้องทุกข์ ได้ยอมรับมาในคำให้การแล้ว ไม่ต้องหาพยานหลักฐานอื่นใดมารองรับข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอีก” นอกจากนี้การทำความเข้าใจทางคดีและสรุปสำนวนเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 140 (2) ประกอบมาตรา 141 พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องเรียกตัวผู้ต้องหามาสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาก่อนเสมอทุกครั้งจึงจะทำความเข้าใจทางคดีได้ เหตุเพราะ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 วรรคสอง ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า การแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหา “น่าจะ” ได้กระทำความผิดตามข้อหาที่แจ้งนั้น ดังนี้ หากพยานหลักฐานปรากฏชัดตามคำให้การของผู้กล่าวหาหรือผู้เสียหาย ว่าผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาแน่แท้ หรือคดีขาดอายุความแน่แท้ หรือสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องตาม

ป.วิ.อาญา มาตรา 39 ระบุไปแล้วอย่างแน่แท้ เช่น ศาลมีคำพิพากษาในเนื้อหาแห่งคดีในเรื่องนั้นแล้ว แน่แท้ กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวน ไม่จำเป็นต้องเรียกตัวผู้ต้องหามาสอบสวนก่อน แต่ให้สรุปสำนวน การสอบสวนและทำความเข้าใจทางคดีส่งพนักงานอัยการได้เลย ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 วรรคสอง ประกอบ มาตรา 140 (2) มาตรา 141

ข. กรณี “ข้อเท็จจริงยังไม่ยุติเสียทีเดียวตามคำให้การผู้กล่าวหาแต่ยังต้องรับฟังคำให้การผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาก่อนเพื่อให้ข้อเท็จจริงอีกด้านปรากฏขึ้นมา” กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนอาจเรียกหรือออกหมายเรียกผู้ต้องหามาสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา แต่ไม่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ แจ้งข้อกล่าวหา ผัดฟ้อง หรือฝากขัง เพราะเป็นการสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอีกด้านปรากฏขึ้นมา และการสอบสวนกรณีเช่นนี้

ก. ต้องสอบสวนผู้ต้องหาในฐานะผู้ต้องหา เพราะสถานะการเป็นผู้ต้องหาเกิดขึ้นนับแต่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้ทำการสอบสวนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือในชั้นสรุปสำนวนพนักงานสอบสวนต้องสรุปสำนวนทำความเข้าใจควรส่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา และพนักงานอัยการจะออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา มิใช่เห็นควรส่งไม่ฟ้อง พยาน หรือผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้ถูกกล่าวหา

ข. การสอบปากคำผู้ต้องหาโดยไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหา ก็เป็นการแน่แท้ว่าพนักงานสอบสวนมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 วรรคสอง ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจสอบประวัติการต้องหาคดีอาญาเพื่อขอให้ศาลเพิ่มโทษ หรือ บวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในกรณีที่ศาลจะลงโทษผู้ต้องหา เนื่องจากคดีจะไม่มี การฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เพราะพยานหลักฐานที่ปรากฏ ณ วันที่สอบปากคำผู้ต้องหา ไม่เพียงพอแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหา

ค. การสอบปากคำผู้ต้องหาที่ไม่ได้แจ้งข้อหา ไม่จำเป็นต้องผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวง เพราะผู้ต้องหาไม่ได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือถูกจับกุม ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 7

ง. นอกจากนี้ ป.วิ.อาญา หรือ กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา ก็ได้ห้ามผู้ต้องหาให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวน และมีได้กำหนดให้พนักงานสอบสวน “ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและพิมพ์มือผู้ต้องหาเสียก่อน” จึงจะสอบปากคำและรับฟังข้อเท็จจริงอีกด้านจากผู้ต้องหาได้ ในกรณีที่คดีมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 วรรคสอง

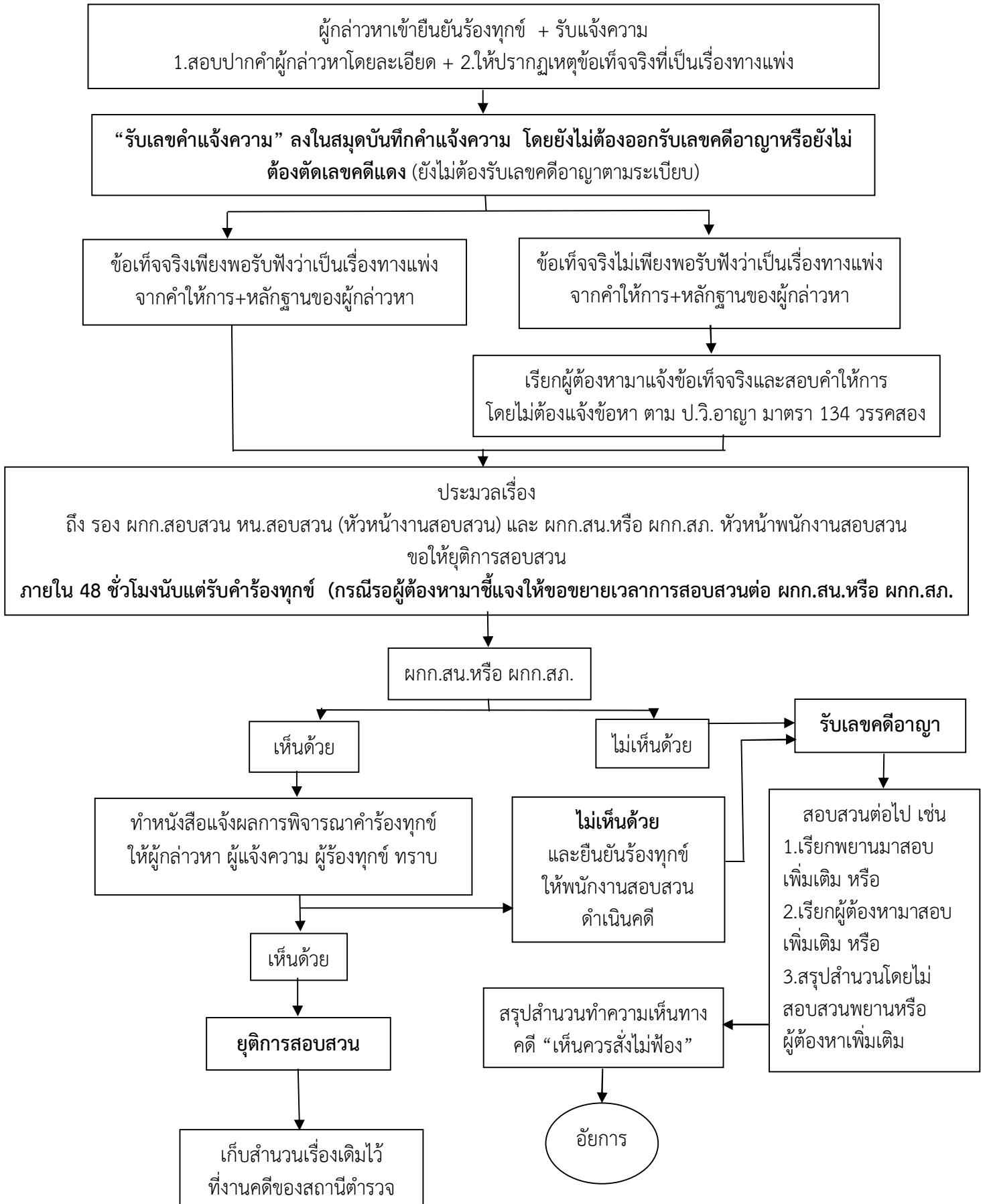
ฉะนั้นกรณีที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอแจ้งข้อกล่าวหา และคดียังคงกำลังว่าจะมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นตามข้อกล่าวหาหรือไม่ พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนผู้ต้องหาโดยไม่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและพิมพ์ลายนิ้วมือ ทั้งนี้เพื่อรับฟังข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานอีกด้านจากผู้ต้องหาได้

4. เมื่อสรุปสำนวนและทำความเข้าใจควรส่งไม่ฟ้อง **โดยไม่เรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาสอบสวนเพิ่มเติมตาม ข้อ 3 ก.** หรือ สรุปสำนวนและทำความเข้าใจควรส่งไม่ฟ้อง**โดยเรียกตัวผู้ต้องหาหรือพยานมาสอบสวนโดยไม่แจ้งข้อกล่าวหาเพื่อรับฟังข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอีกด้านตาม ข้อ 3 ข.** แล้ว ให้เสนอสำนวนพร้อมสำนวนการสอบสวน ให้ รอง ผกก.สอบสวน หน.สอบสวน (หัวหน้างานสอบสวน) และ ผกก.สภ. หรือ ผกก.สภ. (หัวหน้าพนักงานสอบสวน) ลงนามทำความเข้าใจทางคดีและส่งพนักงานอัยการไปตามปกติ

4.1 ความเห็นของพนักงานสอบสวนหมายถึงความเห็นของ ผกก.สน. หรือ ผกก.สภ. มิใช่ความเห็นของ พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวน หรือ ความเห็นของ รอง ผกก. หัวหน้างานสอบสวน ตัวอย่างเช่น พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนเห็นควร สั่งฟ้อง รอง ผกก. หัวหน้างานสอบสวน เห็นควรไม่ฟ้อง แต่ ผกก.สน.หรือ ผกก.สภ. เห็นควร “สั่งไม่ฟ้อง” ดังนั้นความเห็นในคดีดังกล่าวคือ “เห็นควรสั่งไม่ฟ้อง” เป็นต้น ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 18 วรรคท้าย

5.วงแสดงคดีออกจากสารบบคดีของสถานีตำรวจและสารบบคดีของพนักงานสอบสวน และเก็บสำเนาสำนวนไว้ที่งานคดีของสถานีตำรวจ

1. ผังขั้นตอนการดำเนินคดี กรณีคำร้องทุกข์ของผู้แจ้งเป็น “คดีแพ่ง” แต่ผู้เสียหายยืนยันจะร้องทุกข์ต่อ

2. ผังขั้นตอนการดำเนินคดี
กรณีคำร้องทุกข์เป็นคดีอาญาแต่ขัดแย้งว่าสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปแล้ว
แต่ผู้เสียหายยืนยันจะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

